

Ovaj projekat finansira
Evropska unija.

**#EY
ZA TEBE**

PREDLOG PRAKTIČNE POLITIKE

Quo vadis - Aktivizam i Volonterizam mladih u lokalnoj zajednici

Edukativni centar Kruševac

NACIONALNA
KOALICIJA ZA
DECENTRALIZACIJU

EDUKATIVNI
CENTAR
KRUŠEVAC

Ovaj predlog praktične politike „Quo vadis - Aktivizam i Volonterizam mladih u lokalnoj zajednici“ nastao je sa namerom da predstavi trenutno stanje i potrebe u oblastima aktivizma i volonterizma mladih u kontekstu lokalne zajednice kao i da da preporuke za sve relevantne lokalne aktere u cilju pružanja održive podrške omladinskom aktivizmu i volonterizmu.

Šta jeste a šta nije volontiranje?

Ekspanzija civilnog sektora, specifično organizacija civilnog društva, sa kraja '90-tih i početka 2000-tih je doprinela promociji direktne participacije građana u životu društva. Volontiranje, kao oblik građanskog aktivizma je u tim tranzicionim godinama, bilo prepoznato kao bitan alat participativne demokratije i u regionu se započelo sa uspostavljanjem volonterske infrastrukture.

U ovom periodu, termin volontiranje se često pogrešno koristio, jer se mešao sa neplaćenim radom, praksom za sticanje radnog iskustva, odrađivanjem probnog rada ili pripravničkog staža. Civilni sektor je u tim godinama radio dosta na promeni samog narativa i stvaranju diskursa o volontiranju kao alatu participativne demokratije, od koga benefite imaju i sami volonteri.

Svako pogrešno komuniciranje, potencijalno može kreirati negativnu sliku o ovom bitnom društvenom fenomenu i alatu, a uzročno-posledično, može negativno uticati i na volju građana, posebno mladih, da se aktivno uključe u razvoj svojih zajednica. Organizatori volonterskih aktivnosti su čuvari vrednosti, koncepta volonterizma i prva karika komunikacije prema građanima. Otuda i potreba za njihovom edukacijom na ovu temu, kako bi se osigurala primena vrednosti i principa volonterizma u praksi.

Razumevanje koncepta volontiranja zavisi od konteksta u kome ono postoji, pa shodno tome nalazimo i razlike u definicijama različitih zemalja i kultura. Definicije, po svojoj formi, retko pružaju potpunu sliku o tome šta jeste, a šta nije volontiranje i u ovom delu bliža determinacija volonterske aktivnosti se vrši kroz principe na kojima se zasniva angažman građanki i građana.

Univerzalna Deklaracija o volontiranju, koja je izglasana 1990. u Parizu i redigovana 2001. tokom UN Internacionalne godine volontiranja, definiše volontiranje na sledeći način:

“Ova Deklaracija podržava prava svake žene, muškarca i djeteta da se slobodno udružuju zarad volontiraja, nezavisno od njihovog kulturnog, etničkog porekla, religije, godina, pola, fizičkih, socijalnih ili ekonomskih prilika. Svi ljudi u svetu trebaju imati pravo da slobodno ponude svojoj zajednici i drugima svoje vreme, talenat i energiju kroz individualne i kolektivne akcije, bez očekivanja finansijske nagrade.”

Pomenuta definicija je korišćena i kao osnov za definisanje volonterizma u zemljama Balkana i u sebi sadrži četiri glavna principa, koja služe kao filteri za određivanje volonterske aktivnosti:

- Volonterke/i se angažuju u volonterskim aktivnostima po principu slobodne volje,

- Volonterke/i ne očekuju finansijsku nadoknadu za svoje aktivnosti,
- Volonterke/i investiraju lično vreme, energiju i kompetencije u sprovođenju volonterskih aktivnosti,
- Volontiranje je neprofitna aktivnost koja doprinosi široj zajednici ili zaštiti okoline.

Ovi osnovni principi su često kroz nacionalnu legislativu ili praksu nadograđeni sa dodatnim principima kao što su:

- Volonterke/i ne zamenjuju plaćenu radnu snagu i ne predstavljaju pretnju za zaposlene,
- Volonterke/i se angažuju samo u neprofitnom sektoru,
- Volonterke/i poštuju prava, dostojanstvo i kulture drugih,
- Volonterke/i promovišu ljudska prava i jednakost itd.

Mladi i volontizam

U skladu sa principom društvene odgovornosti i solidarnosti, mladi treba aktivno da doprinose izgradnji i negovanju društvenih vrednosti i razvoju svoje zajednice, naročito putem različitih oblika volonterskih aktivnosti i da izražavaju međugeneracijsku solidarnost i aktivno rade na stvaranju uslova za jednako i puno učešće u svim aspektima društvenog života svake mlade osobe. Podstiče se i razvija odgovornost lica koja rade sa mladima, kao i odgovornost mladih u odnosu na njihove obaveze u društvu.

Volontizam pozitivno utiče na razvoj ličnosti i sticanje važnih kompetencija za dalji profesionalni i lični razvoj mladih, a ujedno i donosi dobrobit celokupnom društvu.

Evropska dokumenta za mlade i programi volontizma mladih

Međunarodni normativni okvir koji se odnosi na volontiranje obuhvata različite strateške dokumente, zakone i programe, pre svega, EU, SE i UN. Međunarodni dokumenti su važan okvir i za izradu i izmene i dopune domaćeg normativnog okvira.

Strategija EU za mlade za period 2019–2027 ima za cilj da podstakne društveni i građanski angažman, kao i učešće u demokratskom životu svih mladih ljudi, u skladu sa članom Ugovora o funkcionisanju EU. Glavni i najreprezentativniji mehanizam učešća mladih iz EU u procesu donošenja odluka je EU dijalog sa mladima (ranije poznat kao strukturirani dijalog). EU dijalog sa mladima je kontinuirani proces konsultacija između mladih i donosilaca odluka u EU, sa ciljem zajedničkog definisanja i sprovođenja politika značajnih za mlade na svim nivoima. Ovako uspostavljen proces obavezao je Evropsku komisiju i sve države EU da redovno održavaju konsultacije sa mladima. Jedanaest evropskih ciljeva za unapređenje položaja mladih odražava stavove evropske omladine i definiše strateške prioritete za sve zemlje članice. To su povezivanje EU sa mladima, ravnopravnost svih polova, inkluzivno društvo, informisanje i konstruktivni dijalog, mentalno zdravlje i blagostanje mladih, podrška mladima u ruralnim sredinama, kvalitetno zapošljavanje za sve mlade, kvalitetno učenje, prostor za učešće svih mladih, održiva zelena Evropa i omladinske organizacije i evropski programi.

Strategija EU za mlade usredsređena je na tri osnovna područja delovanja: 1. uključivanje – smisleno građansko, ekonomsko, društveno, kulturno i političko učešće mladih ljudi u životu EU, kako bi imali pravo glasa u razvoju, sprovođenju i evaluaciji politika koje utiču na njih; 2. povezivanje – povezivanje mladih u EU je ključno sredstvo za solidarnost i budući razvoj EU. Ova veza se najbolje neguje kroz različite oblike mobilnosti, koji su podržani kroz različite EU programe u oblasti mladih. Strategijom se takođe prepoznaje i saradnja sa zemljama van EU, uključujući i Republiku Srbiju u okviru Zapadnog Balkana; 3. osnaživanje – omladinski sektor je (po prvi put) novom strategijom stavljen u fokus, kao katalizator za osnaživanje mladih širom Evrope koji se suočavaju s različitim izazovima. Za realizaciju Strategije EU za mlade za period 2019–2027, definisani su konkretni programi na nivou EU, koji sadrže mere za implementaciju: Erasmus+ program, CEPUS program, Evropska inicijativa za solidarnost, Evropski strukturni i investicioni fondovi, Horizont 2020, Marija Sklodovska Kiri akcije, Kreativna Evropa i drugi. Za mlade je posebno važna Evropska inicijativa za solidarnost 2021-2027 program Evropske komisije koji je namenjen mladima i pruža im priliku za sticanja iskustva života i rada u nekoj stranoj zemlji kroz programe volontiranja i rada. Program podržava i razvoj digitalnih veština, promoviše inkluziju i ekološki održivo i odgovorno ponašanje među učesnicima i učešće mladih u demokratskim procesima i građanski angažman. U skladu sa fleksibilnošću programa, u 2021. godini dodata je kao važna tematska oblast - zdravlje, te će program mobilisati mlade ljude u projekte koji se bave zdravstvenim izazovima. Da bi mladi u Republici Srbiji mogli da koriste ovaj program u potpunosti, kroz meru 3.2 radiće se i na uključivanju Republike Srbije u ovaj program kao punopravne učesnice, a ne samo kao partnerske zemlje.

Program Erasmus+ jedan je od najvećih programa EU koji finansira projekte mobilnosti i saradnje u oblasti obrazovanja, obuka mladih i sporta. Nastao je 2014. a 2021. je ušao u novi sedmogodišnji period sprovođenja, koji će trajati do 2027. godine. Predviđeni budžet za ovaj sedmogodišnji period novog Erasmus+ programa iznosi 26 milijardi evra, čime se omogućuje učešće još većem broju učesnika i širem spektru organizacija. Na osnovu formalnog mandata, Fondacija Tempus u Srbiji mnogobrojnim aktivnostima promoviše i sprovodi program Erasmus+. Ona pruža podršku, kako organizacijama, tako i pojedincima u ličnom i profesionalnom razvoju, kao što su karijerno vođenje, razvoj veština, kompetencija i kvalifikacija, lični razvoj i međunarodna mobilnost ključnih aktera u oblasti obrazovanja, sa posebnim fokusom na praktičare, mlade i mlade sa smanjenim mogućnostima. Republika Srbija je punopravna članica programa Erasmus+ od 2019. godine, što znači da ustanove i organizacije iz Republike Srbije nastavljaju da se prijavljuju za sve vrste projekata kao i države članice EU. To su projekti izgradnje kapaciteta u oblasti rada sa mladima i projekti partnerstva u oblasti mladih za jačanje kapaciteta i kreiranje visoko kvalitetnih proizvoda intelektualnog rada kroz međunarodnu saradnju. Novi program ističe inkluzivnost, zelene inicijative i digitalizaciju kao ključne i najvažnije prioritete koje podržava kroz niz finansijskih mehanizama, zatim jačanje građanskih rednosti, dijalog kultura, toleranciju i razumevanje društvenog, kulturnog i istorijskog nasleđa.

Evropska inicijativa za solidarnost 2021- 2027 (European Solidarity Corps) je program Evropske komisije, koji je namenjen mladima i pruža im priliku za sticanja iskustva života i rada u nekoj stranoj zemlji kroz programe volontiranja i rada. Trenutno, u ovom programu puno učešće ima svih 27 država članica EU. U pojedinim delovima programa (volontiranje) mogu učestvovati tzv. ESC partnerske zemlje, a to su zemlje iz susedstva EU, među kojima je i Republika Srbija. Trenutni status Republike Srbije u Evropskoj inicijativi za solidarnost podrazumeva mogućnosti da organizacije iz Republike Srbije mogu da podnesu zahtev i dobiju oznaku kvaliteta (Quality Label) i ostvare preduslov za učešće u ESC, ukoliko ispunjavaju preduslove kvaliteta; da organizacije iz Republike Srbije budu partneri u oblasti volontiranja i šalju mlade na kratkoročne i dugoročne projekte/aktivnosti, kao i da ugoste mlade iz zemalja punopravnih učesnica programa ESC na kratkoročnim i dugoročnim volonterskim projektima/aktivnostima; da mladi iz Republike Srbije volontiraju u zemljama punopravnim učesnicama programa; da mladi iz zemalja punopravnih učesnica ESC mogu volontirati u Republici Srbiji. Program promovise inkluziju i raznolikost, a ima i za cilj da uključi zelene prakse u projekte i da podstiče ekološki održivo i odgovorno ponašanje među učesnicima i organizacijama koje učestvuju.

Nacionalna dokumenta za mlade i programi volonterizma mladih

Jedan od najznačajnijih vidova aktivnog odnosa prema društvu i zajednici, jeste volonterizam i volontersko angažovanje. Postojeća nacionalna zakonska regulativa nije se do sada pokazala u dovoljnoj meri kao podržavajuće i podsticajno okruženje za promovisanje i usvajanje kulture volontiranja za dobrobit društvenoj zajednici.

Zakon o volontiranju RS uređuje pitanja od interesa za mlade volontere, od razumevanja pojmova u vezi sa volontiranjem, principa volontiranja, ugovora o volontiranju, do prava i obaveza volontera i organizatora volontiranja. Zakon o volontiranju na nacionalnom nivou uređuje osnovnu materiju vezanu za volontiranje, ali ne uređuje posebno oblast volontiranja mladih. Budući da je u toku rad na izmenama i dopunama ovog zakona, važno je da se omogući podsticajno volontersko okruženje kao i da se reguliše volontiranje u vanrednim situacijama.

Strategija za mlade RS za period od 2023 do 2030. U okviru svojih prioriteta, posebno se bavi aktivnim učešćem mladih u društvu, pa i volonterskim angažovanjem kao jednim od vaćnih oblika aktivnog odnosa mladih prema svojoj zajednici.

Istraživanje koje je sprovedeno u procesu izrade Strategije, navodi da su mladi u veoma malom broju članovi nekih organizacija. Oko 90% ispitanika nije član sportskog kluba, političke partije, kulturno-umetničkog društva i udruženja građana. Svega 6% mladih bilo je član kulturnoumetničkog društva, 8% član nekog udruženja, 11% političke partije, a isto tako i 11% sportskog kluba. Pri tome su mladi uglavnom neaktivni članovi, sem kada su u pitanju sportski klubovi. Najviše je aktivnih članova sportskog kluba (4,8%), većinom najmlađa grupa i taj broj je u ovom talasu najniži.

Više od dve trećine mladih (67%) nije spremno da se angažuje u radu tela koje inicira ili donosi odluke od značaja za mlade, a kao najčešće razloge navode da nemaju dovoljno informacija o njihovom radu (34%) i da smatraju da se njihovim angažovanjem ništa ne bi promenilo (33%). Od mladih koji žele da se angažuju, najveći procenat bi se angažovao u radu učeničkog/studentuskog parlamenta (13%), udruženja za mlade (8%) i to većinom žene, kao i u radu lokalnog saveta za mlade (5%), i to većinom muškarci. Uočava se rast broja mladih koji smatraju da se njihovim angažovanjem ništa ne bi promenilo, kao i pad onih koji smatraju da tela ne rade u interesu građana, već za ostvarivanje sopstvenih ciljeva. Većina mladih smatra da nije adekvatno uključena u procese donošenja odluka na nacionalnom nivou (73%), u lokalnoj zajednici (73%) i u školi (58%), sa izraženom tendencijom opadanja broja mladih koji smatraju da nisu adekvatno uključeni u odnosu na prethodnih pet istraživačkih talasa.

Nešto više od četvrtine mladih (26%) navodi da nemaju vremena da se aktivnije uključe u inicijative koje imaju za cilj pozitivne promene u društvenom životu, na nacionalnom ili nivou lokalne zajednice, a da se aktivnije uključi spremno je 17% mladih. Većina mladih (96%) ne koristi internet kako bi učestvovala u javnim raspravama, programima digitalnog volontiranja ili da bi se obraćali državnim organima i taj broj je porastao za 9 procentnih poena u odnosu na prethodno merenje⁷⁰, što ukazuje na potrebu boljeg informisanja mladih o prednostima korišćenja interneta u cilju aktivnog učešća u društvu. U volonterskim aktivnostima učestvovalo je 27% mladih i taj broj kontinuirano raste od 2015. godine (22%) do 2019. godine (33%). U 2020. i 2021. godini smanjenje od dva procentna poena (2020), tj. šest procentnih poena (2021), verovatno je uzrokovano i pandemijom, ali i dalje veći broj mladih učestvuje u volonterskim aktivnostima nego u periodu do 2018. godine.

Podršku porodice za volontiranje imalo je 92% mladih i ta podrška veća je u odnosu na period od 2015. do 2018. godine. Najviša podrška porodice je bila 2019. godine, kada je iznosila 95%. Više od polovine ispitanika⁷² slaže se sa tvrdnjom da se volontiranjem stiče iskustvo korisno za dobijanje posla (58%), da su volonterske aktivnosti korisne za mlade (57%), da je potrebno da se mladi više uključe u društvene aktivnosti (56%), da su volonterske aktivnosti zabavne (50%) i da volonterske aktivnosti mogu da utiču na promene u društvu (49%). Ipak, 15% mladih smatra da volonterske aktivnosti nisu korisne za mlade. Više od trećine ispitanika (38%) navodi da je nakon volontiranja dobilo pismenu potvrdu, što je porast za pet procentnih poena u odnosu na prethodnu godinu, ali još uvek za osam procentnih poena manje u odnosu na 2019. godinu, kada je iznosio 46%, što ukazuje na potrebu boljeg regulisanja ovog pitanja. Iako podaci istraživanja položaja i potreba mladih ukazuju da godinama raste broj mladih koji je učestvovao u volonterskim aktivnostima, (27% 2021. godine, a 22% 2015. godine) i da mladi imaju ogromnu podršku porodice za volontiranje (2020. godine 93%), u međunarodnim istraživanjima Republika Srbija zauzima veoma nisko mesto po pitanju volontiranja uopšte. Prema Globalnom indeksu razvoja mladih (YDI) 2016. godine na indikatoru građanskog učešća (koji uzima u obzir i vreme koje mladi provode u volonterskim aktivnostima), Republika Srbija se nalazi na Indeksu razvoja mladih YDI na 155. od 183

mesta (skor 0,248), dok je po ukupnom skoru na YDI (0,693) Republika Srbija na 48. mestu. Ovaj indeks razvoja mladih (uzrast 15- 29 godina) ima pet domena koji se odnose na: obrazovanje, zdravlje i blagostanje, zapošljavanje, političko učešće i građansko učešće mladih. Avgusta 2021. godine objavljen je novi Globalni indeks razvoja mladih. Za razliku od prethodnih indeksa, uvedena su dva nova domena: mir i bezbednost i jednakost i inkluzivnost, dok su političko i građansko/društveno učešće integrisani u jedan. Republika Srbija ima ukupan skor 0,802 i nalazi se na 32. mestu od 181 zemlje (visok nivo razvoja mladih). U domenu građanskog i političkog učešća, Republika Srbija je na 113. mestu, sa skorom 0,258, te od svih domena ovde ima najslabiji rezultat.

Zato je neophodno dalje raditi na promovisanju građanske participacije mladih i volontiranja, informisanju o mogućnostima uključivanja, promociji solidarnosti i poštovanju načela Programa Volonteri Ujedinjenih nacija da je volontiranje lični izbor, legitiman način učešća građana u aktivnostima zajednice, da omogućava pojedincima i grupama da se bave humanim, ekološkim i socijalnim pitanjima, zatim da je volontiranje neplaćen posao koji ne zamenjuje plaćeni posao i ne zamenjuje plaćene radnike i ne predstavlja opasnost za bezbednost posla plaćenim radnicima. Radiće se i na prepoznavanju inovativnih načina volontiranja mladih, kao što je onlajn volontiranje, i na unapređivanju volonterskih servisa.

Strategija za mlade posebno podvlači primere programa volontiranja mladih, kao što je nacionalni program volontiranja „Mladi su zakon”, koji se realizuje u saradnji sa civilnim društvom u kontinuitetu od 2010. godine. Kroz ovaj program organizuju se međunarodni omladinski kampovi, omladinski volonterski projekti, razvijaju projektne ideje neformalnih udruženja mladih za unapređenje lokalne sredine uz mentorsku podršku i radne akcije u cilju uređenja prostora za mlade u lokalnim zajednicama, zaštite životne sredine, podsticanja humanosti i solidarnosti, razumevanja i tolerancije, bezbednosti i međugeneracijske saradnje. Kroz ovaj program podržavaju se i učenički parlamenti i jačaju njihovi kapaciteti, kako bi uključili što veći broj mladih u volonterske aktivnosti, podržali aktivizam, i učešće mladih u procesu donošenja odluka i slično.

Aktivizam i volonterizam mladih – lokalni nivo

U odnosu na aktivno učešće i volonterizam mladih, na nivou lokalne zajednice nije bilo relevantnih istraživanja i evaluacije stanja i potreba mladih, kao i postojećih resursa i mehanizama za ostvarivanje aktivnog odnosa i učešća u mladima u procesima donošenja odluka. Podaci i istraživanja sa nacionalnog nivoa se mogu koristiti kao opšta mesta koja se generalno tiču svih mladih u Srbiji, ali ona ne odlikavaju specifičnosti koje postoje na nivou svake lokalne zajednice. U pripremljenoj fazi izrade Lokalnog akcionog plana za mlade grada Kruševca 2020 - 2025, sprovedeno je istraživanje, putem onlajn upitnika sa ciljem da se saznaju stavovi i predlozi mladih po pitanjima uključivanja i učešća mladih u procesima donošenja odluka i volonterskog angažovanja. Istraživanje je bilo manjeg obima i ne može da da relevantne podatke za ukupnu ciljnu grupu mladih, ali može da postavi osnovu za procenu trenutnog stanja i potreba mladih u odnosu na volonterizam.

Upitnik je popunilo 178-oro mladih, uzrasta od 15 do 30 godina starosti, sa teritorije grada Kruševca. U odnosu na polnu strukturu ispitanika, u većini su mlade žene i one čine 2/3 od ukupnog broja anketiranih, dok su u odnosu na uzrast ravnomerno raspoređeni ispitanici u sve 3 podgrupe – 15 do 19, 20 do 25 i 26 do 30 godina.

Analiza ankete kaže da mladi o dešavanjima u lokalnoj zajednici uglavnom saznaju putem interneta i društvenih mreža (54,9%), a zatim neposredno, preko prijatelja (20,9%), što zajedno čini ukupno 2/3 anketiranih.. Čak 77% mladih kaže da nikada nisu konsultovani ili predlagali u vezi toga šta su potrebe mladih u Kruševcu. Mali broj onih koji su bili negde konsultovani, najvećim delom navodi učešće u anketiranju. Alarmantan podatak je da čak 2/3 ispitanika ne poznaje nijedan primer gde su mladi uključeni u procese donošenja odluka u lokalnoj zajednici. Mladi koji su odgovorili da znaju, naveli su učešće u Udruženjima građana, Đačkom parlamentu, Kancelariji za mlade, primere sa nacionalnog nivoa (Krovna organizacija mladih Srbije), primere koje znaju iz drugih gradova ili sa evropskog nivoa.

Predlozi za bolje uključivanje mladih u procese donošenja odluka koje ih se tiču se odnose na: bolje informisanje (on line platforma, interaktivna komunikacija, prilagođene informacije i kanali informisanja mladima), mesta i mehanizama za učešće (radne grupe, tela, Saveti), načinima za bolje uključivanje (dvosmerna diskusija, konsultacije i javni događaji sa donosiocima odluka), podrška i edukacija za aktivno građanstvo, jačanje mesta i uloge Đačkih parlamenata i drugih oblika predstavničkih tela mladih, kao i uvažavanje aktivne uloge mladih ("Dati prostor mladima kad se donose odluke, a ne samo za predloge").

U odnosu na pitanja koja se tiču volonterizma i volonterskog angažovanja, nešto manje od polovine ispitanika (46,6%) je nekada, makar jednom, učestvovalo u nekoj volonterskoj aktivnosti. Na pitanje gde su volontirali, navode lokalna udruženja građana, sportske organizacije, Kancelariju za mlade, političke stranke. O mogućnostima za volontiranje saznaju najčešće direktnim putem (od poznanika i prijatelja 40% i neposredno od organizatora volontiranja 34,7%), a na internetu društvenim mrežama 20% mladih. Razlozi i motivi koje navode za uključivanje u volonterske aktivnosti su: humanost (25%), kvalitetno provođenje slobodnog vremena, unapređenje ličnih znanja i veština, ostvarivanje novih kontakata i druženje, i ostvarivanje pozitivnih promena u zajednici.

Preporuke za unapređenje:

1. Mere koje mladi predlažu za poboljšanje volonterizma se odnose na da se volonterske akcije organizuju za stvarne, realne potrebe, promovisanje doprinosa koje volonterizam ima za razvoj zajednice, korišćenje pozitivnih primera i ličnog iskustva volontera, boljim informisanjem o mogućnostima i programima za volontiranje, nagrađivanjem i priznavanjem volontera i doprinosa volonterskog rada, uključivanjem svih lokalnih aktera u organizovanje i učestvovanje u volonterskim akcijama i stručnijim pristupom organizatora volonterskih aktivnosti.

2. Aktivno učešće mladih u procesima donošenja odluka i celokupnom društvenom životu lokalne zajednice, osnova su za kreiranje podsticajnog okruženja koje

odgovara na aktuelne potrebe mladih. Proaktivan odnos mladih prema razvoju lokalne zajednice moguće je ostvariti uspostavljanjem mehanizama koji omogućavaju njihovo aktivno učešće u donošenju lokalnih javnih politika. Aktivno učešće mladih u kreiranju i sprovođenju politika za mlade, konsultativni procesi sa mladima, uključivanje mladih u radne grupe, savete u kojima se donose odluke od značaja za mlade, predstavnička tela mladih, neki su od oblika kojima se kreira okruženje i podstiču se mladi na aktivan odnos kako prema sopstvenom životu tako i prema razvoju svoje lokalne zajednice.

3. Udruženja mladih, udruženja za mlade i neformalne grupe mladih koje sprovode različite omladinske aktivnosti su značajna mesta koja podržavaju i podstiču aktivizam mladih. Udruženja građana pokreću i sprovode široki spektar aktivnosti neformalnog obrazovanja, omladinskog rada, karijernog vođenja i savetovanja, sticanja praktičnih znanja i veština, rodne ravnopravnosti, inkluzije i podrške posebno osetljivim grupama mladih, te na taj način osnažuju mlade za aktivno učešće u razvoju lokalne zajednice. Međutim, potrebno je unaprediti uslove za dalji razvoj i jačanje kapaciteta lokanih organizacija kako bi značajnije doprinele povećanju aktivizma mladih.

4. Udruženja građana u svojoj osnovi imaju misiju promovisanja i podsticanja volonterizma, posebno kod mladih. I pored povremenih organizovanja različitih volonerskih akcija i aktivnosti, potrebno je dodatno raditi na promociji volonterizma kao opštoj dobrobiti za zajednicu, jačanju edukativnih i praktičnih kapaciteta organizatora volontiranja i kreiranju potrebama lokane zajednice prilagođenih volonerskih programa sa mladima i za mlade. Za dalje unapređenje bitna je i promena generalnog odnosa javnosti, pa i mladih, prema volontiranju kao "radu za džabe".

"Ova publikacija je objavljena uz finansijsku pomoć Evropske unije.
Za sadržinu ove publikacije odgovoran je isključivo Edukativni centar Kruševac i ta
sadržina nipošto ne odražava stavove Evropske unije."